

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministeriö@vm.fi

LAUSUNTO

Dnro 94/2016

21.6.2016

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI METSÄLAHJAVÄHENNYKSEKSI VM046:00/2016

MTK esittää pyydettyä lausuntona luonnoksesta hallituksen esitykseksi metsälahjavähennykseksi seuraavaa:

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman yksi painopistealue on biotalous. Sen yhden kärkihankkeen, ”Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä”, tavoitteena on monipuolistaa ja lisätä puun käyttöä 15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa ja kasvattaa puun jalostusarvoa sekä kasvattaa metsätilakokoa tavoitteena yrittäjämäinen metsätalous ja metsien hyvä hoito.

Yksi merkittävimmistä puun myyntiin vaikuttavista tekijöistä on metsänomistajan ikä. Luonnonvarakeskuksen mukaan metsänomistajan ikä selittää puumyyntikäyttäytymistä paremmin kuin metsänomistajan asuinpaikka tai metsätilakoko. Metsänomistajatutkimusten mukaan 75 ikävuoden jälkeen metsänomistajien puunmyyntiaktiivisuus laskee selvästi.

Metsänomistajista liki 60 % on yli 60 vuotiaita ja metsänomistajien keski-ikä nousee koko ajan. Tällä hetkellä keski-ikä on 62 vuotta. Puhtailta metsätiloilta puuttuu sukupolvenvaihdoiksi edistävää verokannustin, sillä ne eivät kuulu perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaisen huojennuksen piiriin, johon maa- tai maa- ja metsätaloutta harjoittavat maatilat ja muut yritykset kuuluvat.

Valtiovarainministeriön luonnos hallituksen esitykseksi metsälahjavähennyksen mallista

VM:n luonnoksen mukaan metsätilojen sukupolvenvaihdoiksi ehdotetaan edistettäväksi ottamalla käyttöön metsätilasta suoritetun lahjaveron perusteella muodostuva, metsätalouden puhtaasta pääomatulosta tehtävä metsälahjavähennys. Vähennyspohjaa muodostuisi tilan metsämaan varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain mukaisen arvon 40 000 euroa ylittävään osaan kohdistuvan lahjaveron perusteella. Näin ollen huojennuksen saamisen edellytyksenä oleva tilakoko, jolla toivotaan myös edistettävän metsätilakoon kasvattamista, määräytyisi kunnittain verotusarvon perusteena olevan metsämaan vuotuisen hehtaarituoiton mukaan.

Lähtökohtaisesti MTK kannattaa tuloverotuksessa tehtävää vähennystä, joka määräytyy lahjaveron perusteella. Metsätalouden puhtaan pääomatulon sijasta vähennys tulisi kuitenkin voida tehdä puun myyntitulosta samoin kuin metsävähennys.

MTK:n näkemyksen mukaan nimi ”metsälahjavähennys” on epäonnistunut ja osittain harhaanjohtava. Näkemyksemme mukaa vähennystä olisi loogisinta kutsua ”metsätilojen spv-vähennykseksi”, koska se koskee vain puhtaita metsätiloja ja tavoitteena on nimenomaan saada aikaan sukupolvenvaihdoiksi edistämällä elinaikaisia luovutuksia. Lisäksi VM:n

luonnoksessa käytetyt laskentaesimerkit antavat metsänomistusrakenteen näkökulmasta esityksen vaikutuksista harhaanjohtavan kuvan, sillä esimerkkien kaltaisia omistajanvaihdoksia tehdään vuosittain ainoastaan muutamia.

VM:n esittämä tekninen malli vähennyksen määrittämiseksi on MTK:n näkemyksen mukaan liian monimutkainen. Lisäksi historialliset arvostamislain mukaiset metsätalousmaan keskimääräiset kuntakohtaisesti lasketut tuottoarvot määrittävät tilakoon, jolla järjestelmän piiriin pääsee, ovat liian kategorisia ja voivat aiheuttaa oikeudenmukaisuusongelmia. Mallin monimutkaisuuden suurin ongelma on se, että todennäköisesti vain harva verovelvollinen kykenisi itse määrittämään vähennyksen suuruuden. Tämä hankaloittaisi huomattavasti taloudellisten vaikutusten arviointia ja sukupolvenvaihdosten suunnittelua. Pahimmassa tapauksessa mallin monimutkaisuus voisi siten estää toivotun rakennemuutoksen toteutumisen.

Tämän takia MTK esittää toteutettavaksi yksinkertaisempaa mallia, joka johtaa paremmin toivottuun lopputulokseen: lahjana saaduille metsätiloille määritettäisiin maksettavaksi määrätyn lahjaveron omavastuurajan ylittävältä osalta huojennus, joka vastaisi esimerkiksi 85 prosenttia tämän määrätyn rajan ylittävän osan lahjaverosta. Jos esimerkiksi lahjana saadusta metsätilasta määrätty lahjavero olisi 10 000 €, ja omavastuuraja olisi esimerkiksi 3 000 €, huojennuksen suuruus olisi 5 950 € ($85\% \cdot (10\,000 - 3\,000)$). Tässä tapauksessa huojennus olisi siis 59,5 % lahjaverosta. Mitä arvokkaampi lahjana saatu metsätila olisi, sitä suurempi olisi suhteellinen huojennus. Jos lahjavero olisi edelliseen esimerkkiin verrattuna kaksinkertainen eli 20 000 € olisi huojennushyöty 72,25 %.

MTK on samaa mieltä hallituksen esityksen kanssa siitä, että huojennuksen rajaaminen elinaikaisiin järjestelyihin myös vähentää kuolinpesien metsäomistusten kasvua, toisin kuin perintö- ja lahjaverohuojennus, koska erillisenä verovelvollisena verotettava kuolinpesä ei voi hyödyntää osakkaansa vähennysoikeutta.

Esitetyn mallin muuttajat

VM:n luonnosesityksen mukaan vaadittu pinta-alavaatimus saadaan jakamalla raja-arvo, 40 000 euroa, metsämaan arvostamislain mukaisella arvolla, joka on Verohallinnon vahvistama metsämaan keskimääräinen vuotuinen hehtaarituohto kerrottuna luvulla 10 tai 100 hehtaaria, mikäli laskentamalli johtaa suurempaan pinta-alavaatimukseen.

Luonnonvarakeskuksen taustaselvityksen mukaan 40 000 € raja-arvo merkitsisi sitä, että ainoastaan 18 % metsätiloista kuuluisi huojennuksen piiriin. Näillä tiloilla on selvästi alle puolet metsätilojen pinta-alasta. Kun huojennus tosiasiallisesti kohdentuisi suurella osalla suomalaisista metsätiloista alle puoleen ao. omistajan metsäpinta-alasta (so. em. rajan ylittävään osaan), jäisi efektiivinen huojennuksen piiriin tuleva metsäala samaan suuruusluokkaan kuin osuus metsätiloista. Tämä merkitsee automaattisesti sitä, että järjestelmällä tavoiteltuja hyötyjä ei saavuteta.

Mikäli hallitus päättää kuitenkin edetä yksinkertaisemman rakenteen sijasta VM:n esittämän metsälahjavähennysmallin pohjalta, tulee MTK:n näkemyksen mukaan raja-arvoja pienentää niin, että metsäpoliittisiin vaikuttavuustavoitteisiin päästään. Jos raja-arvoksi määritellään 16 000 euroa, vaikuttavuus ulottuisi yli puoleen metsätilojen lukumäärästä ja 75 prosenttiin yksityismetsien pinta-alasta. Alle 20 hehtaarin metsätiloja tulisi järjestelmän piiriin ainoastaan 8 eteläisimmästä maakunnasta. Jos huojennuksen piiriin haluttaisiin kaksi kolmasosaa metsänomistajista/metsätiloista, pitäisi raja-arvo laskea 8 000 euroon.

Muodostuva vähennyspohja valtiovarainministeriön esityksen mukaan olisi raja-arvon yli menevään metsämaahan kohdistuva lahjavero kerrottuna luvulla 2,2. Nykyisillä pääomatulon veroasteilla raja-arvon yli menevään osaan kohdistuvasta lahjaverosta hyvitetäisiin enimmillään runsaat 74 %, joka edellyttää yli 150 000 euron lahjaveroa. Kun otetaan huomioon myös raja-arvon allittavaan osaan kohdistuva vero, jäisi tosiasiallinen huojennus tässäkin tapauksessa alle 50 prosenttiin. Tyypillisemmillä suomalaisilla metsätiloilla huojennus jäisi vain 30-40 prosenttiin maksetusta lahjaverosta.

MTK:n näkemyksen mukaan kertoimen tulisi olla 2,5, jotta kannustinvaikutus järjestelmän piiriin tulevilla tiloilla olisi riittävä. Mikäli huojennuksen taso jää liian alhaiseksi, se ei kannusta elinaikaiseen metsätilan luovutukseen. Maksimissaan 74 %:n huojennus raja-arvon ylimenevästä osasta jäisi aivan liian kauaksi perintö- ja lahjaverolain noin 95 %:n huojennustasosta. Tämä tarkoittaa sitä, että metsätiloilla olisi edelleen kannustin pyrkiä perintö- ja lahjaverolain mukaisen huojennuksen piiriin.

MTK yhtyy VM:n luonnosesityksen näkemykseen, että pienin tehtävä vähennys olisi metsävähennyksen tapaan 1500 euroa.

Esityksen mukaan verovuonna käyttämättä jäänyt vähennys voitaisiin vähentää myöhempinä vuosina. Vähennys olisi kuitenkin käytettävä viimeistään viidentenätoista verovuonna lahjoitusvuoden jälkeen.

MTK:n näkemyksen mukaan tämä rajausta saattaa johtaa epärationaaliseen käyttäytymiseen metsätalouden harjoittamisessa ja hakkuiden määrässä MTK esittää pohdittavaksi, ettei vähennyksen käyttöaikaa rajattaisi olleenkaan. Myös tämä menettely olisi silloin symmetrinen metsävähennyksen kanssa.

VM:n luonnosesityksen mukaan veroedun menettää, jos verovelvollinen luovuttaa vähintään 10 prosentin suuruisen osan lahjaksi saatujen metsäkiinteistöjen pinta-alasta 15 vuoden kuluessa lahjoituksesta.

MTK:n näkemyksen mukaan tämä säädös on perusteltu spekulatiivisten toimien torjumiseksi. Vastaavasti näkemyksemme mukaan vähimmäisomistusaika järjestelmän piiriin pääsemiseksi tulisi olla 10 vuotta.

Rakennekehitys

Metsätilojen rakennekehityksen edistämiseksi MTK esittää metsävähennyksen nostamista 60 prosentista 80 prosenttiin, hallitusohjelman mukaisesti. Nykyinen metsävähennys ei ole vaikuttanut metsänomistajien keski-ikään laskevasti, mutta sillä on ollut ratkaiseva vaikutus metsätilojen rakennekehitykseen. Metsävähennyksen ansiosta suurten metsätilojen lukumäärä on kääntynyt kasvuun.

Yhteismetsät

Kuten VM:n luonnosesityksessä on todettu, yhteismetsän tapauksessa metsätalouden harjoittaja on yhteismetsä eikä sen yksittäinen osakas. Näin ehdotettu huojennusmekanismi ei sovellu yhteismetsäosuuden luovutukseen, koska metsälahjavähennyspohjaa muodostuu lahjansaajalle, eikä vähennysoikeus siten voisi keventää metsätaloutta harjoittavan, erillisenä verovelvollisena verotettavan yhteismetsän verotusta.

Myös yhteismetsien osakkaiden ikääntyminen vaikuttaa yhteismetsän metsätaloudelliseen aktiivisuuteen samalla tavoin kuin muissa perhemetsissä, näin erityisesti pienissä yhteismetsissä.

MTK:n näkemyksen mukaan on kuitenkin erittäin olennaista, että yhteismetsien houkuttelevuudesta metsäomistusmuotona huolehditaan, näin myös yhteismetsäosuuksien lahjaverokohtelun osalta. Yhteismetsien osakaskuntien ikääntymine on ongelma ja myös siihen kaivataan toimivia työkaluja.

MTK pitää välttämättömänä, että kun hallitusohjelman mukaisesti syksyllä 2016 käynnistetään yhteismetsälainsäädännön uusimistarpeen arviointi, myös yhteismetsille säädetään samassa yhteydessä spv-huojennusta vastaava verohuojennus. Mikäli lainsäädännöllisesti on hankalaa kytkeä yhteismetsien verohuojennus yhteismetsien osuuksien lahjoitus- tai perintötilanteeseen, esitämme, että se huomioitaisiin tuloverotuksessa esimerkiksi alentamalla yhteisetuuksien verokantaa 1 - 2 prosenttiyksiköllä nykyisestä 28 prosentista.

Vaikutukset valtiontalouteen

Hallitusohjelman mukaan metsätilojen spv-järjestelmän suorat fiskaaliset vaikutukset saavat olla enintään - 20 milj. euroa vuodessa.

VM:n luonnosesityksen mukaisilla muuttujilla metsälahjavähennyksen aiheuttamat tuloveron menetykset olisivat ensimmäisen kymmenen vuoden aikana noin 13 milj. euroa vuodessa. Kuitenkin, kun vähennys realisoituu vasta lahjaverotuksen toimeenpanon jälkeen, lahjaveron lisäys olisi vuositasona noin 12 milj. euroa. Metsälahjavähennyksen fiskaaliset vaikutukset olisivat siten ainoastaan noin miljoona euroa vuodessa.

MTK:n esittämällä arvotuslain mukaisella 16 000 euron raja-arvolla ja kertoimella 2,5 suorat fiskaaliset vaikutukset jäävät selvästi alle 10 miljoonaan euroon vuodessa. Tämä mahdollistaa, valtiontalouden näkökulmasta, myös metsävähennyksen korottamisen 60 prosentista 80 prosenttiin.

MTK korostaa, että nämä VM:n luonnosesityksessä arvioidut fiskaaliset vaikutukset ovat karkeita ja niiden taustalla on tietty tavoitteellinen oletus perintöjen muuttumisesta lahjoiksi ja arviot taloudellisista vaikutuksista on tehty siten, että kyseessä olisi aina vain yksi lahja. Käytännössä metsätilaa pirstomattakin lahjoitettaessa voi kyseessä olla jopa neljä lahjaa, joten VM:n luonnosesityksen arviot lienevät näiltä osin yliarvioita. Tämä korostaa edelleen tarvetta määrittää raja-arvo olennaisesti nyt ehdotettua matalammalle tasolle.

Luonnollisesti uusi spv-malli, MTK:n esityksen mukaisesti, kattavasti ja vaikuttavasti toteutettuna lisäisi puun tarjontaa ja mahdollistaa siten puukaupan volyymien kasvun kysynnän kasvua vastaavasti. Puukaupan kasvu puolestaan lisäisi ajan myötä osaltaan tuloverokertymää sekä puunkäytön ja puunkorjuun kasvun johdosta muodostuvaa välillistä verokertymää sekä vientituloja.

Metsäpoliittiset vaikutukset

MTK:n näkemyksen mukaan on erittäin olennaista, että metsätilojen spv-malli toteutetaan tavalla, joka mahdollistaa positiiviset metsäpoliittiset ja kansantaloudelliset vaikutukset.

Metsänomistajien ikääntyminen on ollut vuosikymmenten ajan suurin metsäomistusrakenteeseen liittyvä haaste. Ikääntymisellä on selkeä vaikutus

puunmyyntikäyttäytymiseen, toisin kuin kaupungistumisella tai tilakorakenteella. Suomalaisten metsänomistajien keski-ikä on noussut tasaisesti ja on nyt noin 62 vuotta.

Suomalaisten yksityismetsälöiden keskipinta-ala on noin 30 hehtaaria. Luonnonvarakeskuksen mukaan 50 % yksityismetsistä markkinoille tulevasta puusta tulee alle 50 hehtaarin tiloilta. Näitä alle 50 ha tiloja on metsätilojen kokonaistilamäärästä noin 80 %.

MTK:n näkemyksen mukaan on erittäin olennaista, että metsätilojen spv-järjestelmä on riittävän kattava, eli siihen kuuluu riittävästi metsänomistajia. Olennaista myös on, että järjestelmä on riittävän vaikuttava ts. kannustinjärjestelmä saa aikaan halutun käyttäytymisen. Lisäksi järjestelmä pitää olla riittävän yksinkertainen, jotta metsänomistajat pystyvät myös itse arvioimaan omia omien omistusjärjestelyidensä tilakohtaista vaikuttavuutta.

Helsingissä kesäkuun 21. päivänä 2016

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.

Juha Marttila
Puheenjohtaja

Juha Hakkarainen
Metsäjohtaja